

Inhoud

Zelda – vertel me hoe te leven	7
Witte kerst	19
Hollywood Mama	25
Dracula was een vrouw –	
<i>Op zoek naar de bloedgravin 1</i>	53
Mr. Salinger has the right to be left alone	63
Drie brieven uit Hongarije	69
U zult een man in mij vinden –	
<i>Op zoek naar de bloedgravin 2</i>	85
I never took heroin	97
Geen stad voor getrouwde mannen	105
Gate-crashen bij de tsaar	121
Het geheim van de Residencia	139
Op safari in Transsylvanië	159
They wil hear of you in Katmandu before they do in L.A. or Buxtehude	187
De Oekraïne	199
Beeldverantwoording	215
Verantwoording	223

Zelda – vertel me hoe te leven

Het was niet zo'n bijzonder feest. Het plafond was hoog, de vloer geelbruin en de laatste twintig man stonden te dansen alsof hun leven ervan afhing. Het mocht niet afgelopen zijn. Wie nu opstapte was een verrader. Een jongen met korte beentjes deed karatetoten en -trappen in mijn richting. Ik negeerde hem, een gecontroleerde mawasi-keri zat er niet in. Ik danste met het meisje met het rode haar. Ik kende haar nauwelijks maar toen de muziek ophield en de tl's aantrilden fietste ik met haar mee door de ochtendschemering.

Ze heette Zelda. Ze bewoonde een treurige studentenflat. We konden de fietsen parkeren in een soort kelder en klommen daarna langs een buitentrapp naar de vierde verdieping. De zon kwam al op. In de gemeenschappelijke ruimte stonden afgeragde, met velours beklede banken en twee heuphoge vetplanten. Op de rotzooi en de vrolijk bedoelde kleurtjes van de keukenkastjes na had het iets van een kazerne. Er

leefden twaalf studenten, die ik gelukkig niet te zien kreeg. In haar kamertje van drie bij drie lag een matras op de grond. Waarschijnlijk waren we dronken. Toch brachten we de rest van de nacht voornamelijk pratend door. Ze kon slecht kussen. Ze was erg mooi, ze was heel lang en liep trots rechtop. Ze had mongoolse ogen en een scherp gesneden gezicht, maar ze hield haar lippen stijf, in verbittering, op elkaar. Ze haatte haar ouders, haar moeder vooral, en het dorp waar ze vandaan kwam. Met stelen had ze geprobeerd de verveling te verdrijven. Hoe ingewikkelder de jat-procedure, hoe liever het haar was. Ze stopte kleren achter spiegels van kleedhokjes om die later weer op te halen en in haar tas te steken. Ze had al die tijd niet geleefd maar was, naar haar mening, geleefd. Ze luisterde naar platen van Foetus en las in een yogaboek dat haar 'erg hielp'. Het leven in het dorp was dodelijk saai en nu, in de grote stad, was het niet veel beter.

We spraken af naar Berlijn te gaan.

Bij een benzinstation ter hoogte van Holten hadden we de eerste moeilijkheden. Het was koud en winterig onder het afdak, de schemering zakte over het land. Zelda keek geringschattend en arrogant naar de schaarse automobilisten en maakte ruzie met de pompbediendes. Ik moest haar ervan weerhouden stellingen met snoep om te trekken. Binnen schuilen zat er niet meer in. Ze weigerde om een lift te vragen. Haar ogen lieten weten dat ze alle autobezitters uit het

diepst van haar hart verachtte. Eigenlijk hadden we daar moeten omdraaien.

Nu, jaren later, vraag ik me af waarom ik eigenlijk met haar naar Berlijn ging. Wilde ik vooral met haar naar bed? Waarom dan zo moeilijk gedaan? Hoopte ik dat er een verbond zou ontstaan? Wilde ik Berlijn zien? Hoopte ik de verbittering van haar lippen te kunnen krijgen? Of was het een ongemotiveerde impuls? Wat ik me duidelijk herinner is dat ik daar onder het afdak van het benzinstation bij Holten ervan doordrongen raakte dat de tocht niet brengen ging wat ik verlangde, sterker nog; dat ik opgescheept zat met een reisgenoot die ik, ware het niet dat ik een zachtaardig karakter heb, na enkele uren al wilde wurgen. Maar, en dat is misschien een belangrijker vraag, waarom ging zij met mij naar Berlijn?

De lucht kleurde donkerpaars en om het kwartier doken er twee koplampen op in de verte. We zouden nooit verder komen dan Holten. We hadden ook nauwelijks Nederlands geld bij ons (we hadden überhaupt weinig geld bij ons), een lauwe kroket konden we nog net betalen. Hij was zacht en smaakte naar meel en plastic. Ik zei dat ze moest lachen, dat we met dat sikkekeurige smoel nooit een lift zouden krijgen. We zagen er in onze zwarte kleren in het helle witte licht van het ESSO-station uit als verkleumde junkies.

Midden in de nacht bereikten we Hengelo, waar we een tussenstop maakten bij mijn moeder. De volgende dag was een koude, bleke dag. Mijn moeder

probeerde ons bij de centrale verwarming te houden maar wij moesten voort. Een wit waas hing over de wereld en schiep afstand tussen de dingen en de mensen. Iedere handeling leek bij voorbaat overbodig. Heel lang stonden we net over de grens in Duitsland op een grote parkeerplaats omringd door niets dan geploegd akkerland, ver weg van iedere stad, vlak bij een snijpunt van wegen. De vrachtautochauffeurs loerden uit hun cabines op ons neer, of er iets te neuken viel.

's Nachts reden we in een grote Mercedes met een aardige, opschepperige man Berlijn binnen. Het was alsof de stad in een dal lag en wij over een bergtop kwamen. Duizenden lichtjes lagen onder ons te schitteren. Het was in de tijd dat Berlijn nog als een eiland in een bolsjewistische zee lag. We doorstaken Oost-Duitsland, passeerden een met stadionschijnwerpers verlichte grenspost, met betonnen antitankwallen en spiegels die onder de auto werden geschoven om te zien of er niet een oom of buurman tegen de cardanas geklemd zat.

We logeerden in een kraakpand, dat had Zelda georganiseerd. Een jongen met halflang haar die in niets leek op hoe je je een Duitse punker voorstelt, opende de deur van het kraakpand en bracht ons met tegenzin naar de logeerkamer. In iedere stap die hij ons door de hoge gangen zwijgend vooring klonk verachting. Mijn familie had wel enigszins een kapitalistische inslag. Mijn grootvader aan vaders kant was een fervent anticommunist en jaagde met de nummer één op de

hitlijst van de Rote Armee Fraktion. Maar dat kon deze Berlijnse kraker toch niet ruiken? Of straalde het van mijn wangen? Blakerde ik te veel? Zat mijn neus te recht in mijn gezicht?

Het gastenverblijf in het kraakpand was een zaal met uitzicht op een brede straat met klinkers en tramrails. De straat zag eruit alsof de Russische troepen er net doorheen getrokken waren, als een zwart-witfoto uit '45. Op vijf verspreide matrassen na was de zaal leeg. Er waren geen gordijnen. We hadden het geluk de enige logés te zijn. We haalden de slaapzakken uit onze tassen en rolden die uit op de klamme matrassen. Daarna gingen we eten in een goedkoop restaurant dat Amadeus Mozart of Johann Sebastian of zoiets heette. De tafels waren driehoekig en je kon er alleen vegetarisch eten. Zelda zat in een vegetarische periode. Ze had het yogaboek met de harde kaft meegenomen in haar minuscule rugzakje. Toen we in onze slaapzakken lagen, wilde ze mij in het licht van de straatlantaarns daaruit voorlezen. We lagen naast elkaar. We kusten niet, we raakten elkaar niet aan. Ik had geen enkele moeite me te bedwingen. De yogatekst deed het laatste restje verlangen verdampen.

De volgende ochtend bezochten we een tentoonstelling van moderne kunst in een imposant, classicistisch, verlaten schoolgebouw. Het meeste was liefdeloos kliederwerk op slap gespannen linnen. Zelfhaat, daar zaten we geen van twee op te wachten. Later zijn we naar Oost-Berlijn gegaan. Op ons eerste uitstap-

je het Oostblok in vonden we het toch wel plezierig samen te zijn. Met een getuige erbij verdween je minder makkelijk de Goelag Archipel in. De controle bij de grensovergang was streng en benauwend.

We hingen lange tijd op een enorm kruispunt van twee brede wegen rond. Op een hoek stond een militair, geen van de voetgangers liep door rood, ook al kwam er nauwelijks verkeer over de weg. Er hingen rode spandoeken over de volle breedte van de weg. Het leven had een rigide overzichtelijkheid die ons bij de strot greep. De stad rook naar bruinkool en de inferieure diesel waar de Trabantjes en andere botsautootjes op reden.

Bij een gebouw vol kogelgaten ontmoetten we een jongen die ons thuis uitnodigde. Hij leefde met zijn vrouw in een eenkamerappartement in een woonkazerne en verkeerde daarmee in een bevoorrechte positie. Hij was enkele jaren ouder dan wij en louter getrouwd vanwege de grotere kans op eigen woonruimte. Hij vertelde dat Oost-Duitsland het hoogste percentage echtscheidingen ter wereld kende. Het interieur van de flat deed denken aan een goedkope Zweedse pornofilm uit de jaren zeventig, maar dan wat treuriger. Zij namen ons mee naar de hoogste toren van Berlijn, een soort Euromast, waar bovenin een glazen restaurant was dat langzaam ronddraaide.

De rest van de dagen brachten Zelda en ik gescheiden door. Afzonderlijk van elkaar legden we eindeloze afstanden af in de straten van Berlijn. Iedere nacht

sliepen we zij aan zij. We raakten elkaar niet aan. Soms deden we verslag van wat we die dag gezien en beleefd hadden. Het had iets van een huwelijk tussen twee mensen die elkaar in de loop der jaren hadden losgelaten. Dat was niet oncomfortabel.

De laatste avond bezocht ik een door oproerpolitie omsloten punkhol in Kreuzberg waar een Ramones-look-alike band speelde. Ik moest me naar binnen vechten. Ze speelden zo snel en lieten tussen de nummers zo weinig pauze vallen dat ik dacht dat ze het echt waren. De zanger was lang en slungelig als Joey Ramone. Het publiek werd uitzinnig. Gabba gabba hey.

Bezweet liep ik 's nachts langs de muur terug naar het kraakpand. In een shoarmazaak bestelde ik lam met knoflooksaus. Terwijl ik wachtte op de flarden lamsvlees die van het spit werden gesneden, las ik een van de brieven van Zelda. In de twee weken tussen de nacht dat ik haar ontmoette en het moment dat we samen naar Berlijn afreisden had ze me drie brieven gestuurd. Ze kon beter schrijven dan spreken. De irritatie die ik voelde in haar aanwezigheid – door haar stelligheid en Duits aandoende fanatisme – ontbrak. Ik hield van haar brieven: ... *Misschien ben ik morgen nog in levende toestand, misschien ben ik dood (geestelijk maar dat had je al begrepen). Laat ik morgen verder schrijven (als ik dan nog leef). Af en toe kan ik helder nadenken. Het heeft wel met yoga te maken. De voor-naamste gedachte daarvan is dat ik mezelf moet betrap-*

pen op triviale gedachten. Zolang ik me dat realiseer zie ik het ware licht (ik ben nog geen lid van een sekte hoor). Ja ja, hoe een mens nog uiteindelijk ten goede kan keren...

Daar had ze het alsmaar over: triviale gedachten. Die waren verboden, 'triep' noemde ze dat. Wat zuiver was en wat vals, daar was ze de godganse dag mee in de weer. En energie, ze zag alles in termen van energie. Daarom was ik in eerste instantie okay, omdat ik zo veel energie had.

's Morgens aten Zelda en ik yoghurt en muesli in een hal die paars met groen geverfd was. We betaalden een bescheiden bedrag voor de overnachtingen en ontbijten en werden zonder verder een woord uitgelaten. Het liften terug naar Nederland ging heel voorspoedig; even buiten Berlijn kregen we een lift rechtstreeks naar Utrecht. Het laatste stuk legden we per trein af. We zeiden elkaar gedag en spraken en schreven niet meer.

Op een feestje bij Jack weken later hoorde ik dat het niet goed met Zelda ging. Jack zat als een maharadja boven op zijn verhoogde bed en sloeg zijn feest gade. Af en toe klom iemand de ladder op en voerde een gesprek met hem. Toen ik als een aapje met een glas in de hand naar boven klauterde om afscheid te nemen, vroeg hij of ik Zelda recentelijk nog had gezien. Hij vertelde dat ze in een diep dal zat en was opgenomen in het ziekenhuis. Dat ze zich 'gewoon heel slecht voelde'.

De volgende dag fietste ik aan het eind van de middag naar het ziekenhuis. Het werd al donker. Het ziekenhuis lag in een nieuwe wijk aan de rand van de stad. Met de lift ging ik naar boven, naar de derde verdieping waar zich de afdeling psychiatrie bevond. Aan de dienstdoende verpleegster vroeg ik op welke kamer Zelda lag en of ik haar spreken kon. Een oudere mevrouw werd erbij geroepen. Deze nam mij mee over de gang een spreekkamertje in. Ik nam aan dat deze kamer grensde aan Zelda's kamer. Ik had een dik fotografietijdschrift gekocht met prachtige foto's. Het zat ingepakt in bruin pakpapier met een strik. Ik hield het in mijn rechterhand, samen met een witte chocoladereep. Chocola is goed als je je slecht voelt.

Het kamertje had een houten kastenwand, als een archief. Het herinnerde aan het wachtkamertje van de conrector van mijn middelbare school, waar je je moest melden wanneer je de klas was uitgestuurd. De vrouw draaide zich naar me om en zei dat ik ook maar even moest gaan zitten. Ze vroeg of ik een goede vriend van Zelda was. Ze vroeg wanneer ik haar voor het laatst gezien had, of ik veel contact met haar had. Ze keek een beetje gespannen, moederlijk ook. Ik kreeg het gevoel dat er iets raars aan de hand was; waren ze zo streng met wie er bij haar langs kon komen, ging het nog slechter? De vrouw liep heen en weer voor de kastenwand terwijl ze me de vragen stelde. Ze trok een stoel onder de tafel uit, ging zitten, vouwde haar handen in elkaar en staaarde naar haar

duimen. Ze hief langzaam haar hoofd op. Ik moest denken aan een vogel die zo uit de lucht gaat vallen. Ik voelde de spieren in mijn kuit trillen. Mijn bovenbenen leken van hout. Ze probeerde mij te vangen met haar ogen. Ik keek naar de tafelrand en streek met mijn linkerhand onder mijn kin langs.

Toen zei ze zachtjes wat ik eigenlijk al wist: 'Zelda leeft niet meer.' Pauze. 'Ze is vanmiddag van het dak gesprongen.'